

אלו טרפות פרק שלישי חולין

סה.

עין משפט נר מצוה

רעב א ב ג מ"י פ"א
מהלכות מאכלות
אסורות הלכה כ סג עשין
כב טו"ע י"ד ס' פב
ס"ג:
רעג ד ה מ"י שם הלכה
כב כג סג עס
טו"ע י"ד ס' פה ספ"ק
ה:
רעד ו ז מ"י פ"א עס
הלכה כה:

רבינו גרשום

הכא אפילו בשתי שיטות
פסיק לה. כלומר דכתבין
בת בסוף שיטה אחת
וישנה בחילת שיטה
אחרת: בשוכן ודמה להן
קאמרינן כלומר דהתם
רבנן פודו: אשר לוא
כלומי לא לו עכשיו ועומד
אלו כללי כללות ואלו
פרטי פרטות כללי כלל
ציפורת כרמים זה כלל
אחד אושכף זה כלל
אחר כרספת ושחלנית
זה כלל שלישי ראשו
ארוך זה כלל רביעי.
פרטי פרטות (פרטות)
אחר ראשון ארבה זה
גובאי. פרט שני סלעם זה
נפול פרט שלישי חרגול
זה ראשון:

בסרטי. בשתי תיבות: **בשני שיטין.** בת מכלן ויענה מכלן: הכי גרסין יש לו **אצבע יסירה** וזפק וקורבנו נקלף **בידוע** שהוא טהור. וארישא סמיך דתנא ליה כל עוף הדורס טמא ואס אינו דורס ויש לו עוד שלשה סימנין דהוו להו ארבעה **בידוע** שהוא טהור: **אס רגליו.** אצבעותיו: **הקולט מן האויר.** ששזורקין לו ממכלן קולטו לתוך פיו ומקבלו מן האויר: **ליפרסא.** מכירין היו שהיא טהורה וזה שמה: **קולט ואוכל** שאינו מניחו לארץ עד שלא יזלענו: **שקן.** כמו שוכן: **וגדמה.** דומה להם במראיתו: **הלך.** הואיל ואמרינן הכי צעינן תרוייהו: **וזל.** מין חגב שלשון ארמית: **איסקרא.** ואין לו קרוליס בקטנותו וגדלים לאחר זמן: **ה אשור לא כרעיס.** כתיב ואשר לו קרי: **רשון ניפול גדיאן יוחנא ירושלמית.** כך שמש: **לפורס כרמיס.** מין ארבה דאין לו גבחת וכן לארבה כדלקמן: **יוחנא.** מין סלעס דיש לו גבחת: **ערלוציאי.** מין חרגול דיש לו זנב ולשניס הראשונים אין זנב: **הרזנטיס.** מין חגב ואינו דומה לאלו במראה: **דבי ר' ישמעאל סנא.** הנך למיניהו לאו פרטי נינהו כדאמרת דלא מרבי אלא מניא דכל חד אלא כללי נינהו ויש כאן כללי כללות ופרטי פרטות כלומר כללות הבאין אחר כללות שלא לזורך ואתו לדרשה ופרטיין הבאין שלא לזורך אחר פרטות ולדרשה צאו על כרחן ולקמן מפרש להו והאילו דסלעס וחגב הן הפרטות שלא הוזכרו ולמיניהו הכתובין עמהם הם הכלליי שלא הוזכרו: **יפרסות**

תורה אור השל"ם

1. ויהי בימי אמרפל מלך שנגר אריוך מלך אלקר כדורקעמר מלך עילם ויהי מלך גוים: בראשית י"ד א
2. אך את זה תאכלו מכל שרץ העוף הולך על ארבע אשר לו כרעים ממעל לרגליו לתר בן על הארץ: ויקרא י"א כא
3. את אלה מהם תאכלו את הארבע למינהו ואת הקלעים למינהו ואת החרגול למינהו ואת הקרב למינהו: ויקרא י"א כב

הגהות מוה"ב

רנשבורג
[א] תוס' ד"ה אלו וכו'. ולמיניה דתנא להנריך כל הסימנין הללו כדמפרש וכו' כ"ל:

מוסף רש"י

לא לחנם הלך וזכיר כו'. ר' אליעזר סבך וזכיר עוף טמא הוא ורבינו פליגי עליה (ב"ק צב.).

ר"ב יוסי אומר ושמו חגב. אומר היה הריב"ס דרבי יוסי מפרש מילתא דתנא קמא ולא פליג כדמוכח בגמרא דתנא דבי רבי ישמעאל דדריש כלל ופרט וכלל ומרבה כעין הפרט כל דאית ליה ד' סימנין ודריש חגב לשמו חגב ותנא דבי רב לא דריש חגב לשמו חגב אלא קאמר חגב זה גדיאן ולא מרבה מדי מעטין הפרט ובעי ה' סימנין הנך ארבע ואין ראשו ארוך ופסיל ראשו ארוך ותנא דמתניתין דקתני ארבעה סימנין ולא קתני אין ראשו ארוך ש"מ דסבך כתנא דבי רבי ישמעאל דמכשיר אפילו ראשו ארוך וא"ת ל"ל דכתב רחמנא חגב לשמו חגב תיפוק לי מעטין הפרט כמו הנך ד' סימנין וי"ל לפי שאין סימן זה לשמו חגב שחזר כשאר סימנין ולא הוה מלכתינן ליה כי היכי דלא צעינן אין ראשו ארוך ומרבינן אע"פ דראשו ארוך ומתאי טעמא נמי איצטרין לאשמועינן בקרא כרעיס בהדיא אי נמי כרעיס איצטרין כדדרשינן בגמרא אין לו עכשיו ועמיד לגדל אחר זמן א"ל לכלל ופרט דקאמר בגמרא אשר לו כרעיס כלל אבל אין לפרש שיש אחד ממיני ארבה או ממיני סלעס וחרגול שאין שמו חגב ואין להם כרעיס ואי לאו דכתבינאו קרא בהדיא הוה מכשינין להו דכלל ארבה וסלעס וחרגול נינהו דא"כ כי קאמר בגמרא דתנא דבי ר"י ותנא דבי רב איכא צייניו ראשו ארוך לימא דאיכא צייניו דאין שמו חגב דלתנא דבי רב שרי ולתנא דבי ר"י אסור וכן מכרעיס קשה דקאמר בגמרא אשר לו כרעיס כלל ארבה סלעס וחרגול פרט ארבה הני פרטי מרבה יותר מן הכלל דכלל ממעט כל ארבה סלעס וחרגול שאין להם כרעיס ופרטי מרבה וכי האי גוונא לא אשכחן דעביד כלל ופרט: **אע"פ שאין לו עכשיו ועתיד לגדל אחר זמן.** מדכתיב לא

בתרתי תיבות ש"מ תרי שמות נינהו אלא מעתה יאת כדר לעומר דפסק להו ספרא בתרי הכי נמי דתרתני שמי נינהו אמרי התם בשתי תיבות פסיק להו בשני שיטין לא פסיק להו אבל הכא אפי' בשני שיטין נמי פסיק להו: אבל אמרו חכמים כל עוף [וכו']:
תניא רבן גמליאל אומר דורס ואוכל בידוע שהוא טמא יש לו אצבע ויתרה וזפק וקורבנו נקלף בידוע שהוא טהור ר"א בר' צדוק אומר "מותחין לו חוט של משיחה אם חולק את רגליו שתים לכאן ושתיים לכאן טמא שלש לכאן ואחת לכאן טהור ר"ש בן אלעזר אומר יכל עוף הקולט מן האויר טמא ציפרתא נמי מקלט קלטה אמר אב"י קולט ואוכל קאמרי' אחרים אומרים שכן עם טמאים טמא עם טהורים טהור כמאן בר' אליעזר דתניא ר"א אומר לא לחנם הלך וזכיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו אפי' תימא רבנן שכן ונדמה קאמרינן: ובחגבים כל שיש לו כו': מאי רובו אמר רב יהודה אמר רב רוב ארכו ואמרי לה רוב הקיפו אמר רב פפא יהלכך בעינן רוב ארכו ובעינן רוב הקיפו ת"ר ה"אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן כגון הזחל מותר ר"א בר' יוסי אומר אשר לא כרעיס אף על פי שאין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן מאי אמר אב"י אסקרין ת"ר את אלה מהם תאכלו את הארבה וגו' ארבה זה גובאי סלעם זה רשון חרגול זה ניפול חגב זה גדיאן מה ת"ל למינהו למינהו למינהו ד' פעמים ולהביא ציפורת כרמים ויוחנא ירושלמית והערצוביא והרזנטיס דבי ר' ישמעאל תנא אלו כללי כללות ואלו פרטי פרטות ארבה זה גובאי למינהו להביא ציפורת

באלף קדריש ולא מני למימר לא שאין לו כרעיס כלל קאמר לדרכה סלעס ארבה וחרגול יש להם קרוליס דקתני בהדיא בהלך השוה שבהן וכו' וכן אשר ה' (אין לו) חומה דגבי ערי חומה דריש אע"פ שאין לו עכשיו והיתה לו קודם לכן צפ' קמא דמגילה (דף ג:) ולא מני למימר שאין לו כלל קאמר דבערי חומה מישחתי קרא וכן אשר לא יעדה והפדה ומתרגמינן דקיימי ליה פי' שהיה לו לקיימה וליעדה דמנאות יעידה קודמת ומתאי קרא דרש' ליה צפ"ק דבכורות (דף יג.) דמנאות יעידה קודמת למנאות פדייה שנאמר אשר לא יעדה והפדה ואע"ג דכתיב באל"ף דרשינן כתיב בוי"ו כלומר שהיה לו ליעדה ואינו רוצה והפדה והיינו טעמא דלמה ליה למכתב אשר לא יעדה פשיטא דבלא יעדה מישחתי קרא דאס יעדה היתה נריכה גט וגם לא היתה נריכה פדיית אב שצשעת ייעוד פקע שעבוד שפחות מינה וא"ת צפרק כשם (סוטה לא.) דפרקי וכל היכא דכתיב לא באל"ף ממש הוא והא כתיב בכל כרתם לא כר ומלאך פניו הושיעם ואמאי לא מייתי מכל הנך קראי ויש לומר דכלל הני איכא הוכחא מגופיה דקרא שרונה לומר אשר לו בוי"ו אע"ג דכתיב באל"ף ה' דלדרכה סלעס וחרגול יש להם קרוליס וערי חומה צ"ל להם חומה מיידי וגבי יעדה כדפרישית מדכתיב כלל אבל כרתם לא כר לא מוכח מגופיה דקרא שחגב"ו כביכול מייר כרתם של ישראל אלא מקרא אחר ה' דכתיב עמו אנכי בצרה וא"ת והיכי דרשינן הכא וגבי ערי חומה מדכתיב לא באלף דבעי למימר קרא אע"פ שאין לו עכשיו והא מסקינן צפרק כשם (גס זה סס) דאל"ף משמע הכי והכי הן או לאו ויש לומר דמ"מ דרשינן מדשני למכתב באל"ף יותר מכל אותם לו שרונין לומר הן שכתובין בוי"ו ש"מ לדרשה ולא כר נמי דרשינן במדרש דכתיב באל"ף דכל כרה שאינה לישראל מאומות אינה כרה: **א"ל"ך בל"ה בל"ה פרטות.** כדדרשינן בסמוך דאשר לו כרעיס כלל ארבה סלעס וחרגול פרט למיניהו חזר וכלל ולא דוקא נקט תנא דבי ר' ישמעאל סלעס לכלל ופרט וכלל דסלעס קרא יתירא למישרי ראשו ארוך כדמסקינן בסמוך ולמיניהו דסלעס מפרש הריב"ס דאיצטרין דאי לא כתיב למיניהו הוה אמינא דוקא צמין סלעס שרי ראשו ארוך אבל צשאר לא להכי כתיב למיניהו לרצויי צבולתו א"י הוה אמינא דסלעס אחר לאסור מינו קמ"ל ולא קאמר כללי כללות למימר דכל אלו ראויין לדונם בכלל ופרט וכלל אלא ה"ק אלו כללות הבאין אחר פרטות ופרטות אחר פרטות ופרטות וזכיר לדורשם כולם כפי הראוי וארבה וחרגול בללד הם דבאים בכלל ופרט"ו כדמוכח בשמעתא וסלעס למישרי ראשו ארוך כדמסקינן וחגב להנריך ששמו חגב ולמיניהו דחגב להנריך א' כדמפרש בהדיא בצרייתא ולמיניהו דסלעס כדמפרש ליה מסבדא דנפשיה כדפרישית וא"ת למה הוזכר לכתוב למיניהו בכל אחד בארבה וסלעס וחרגול לכתוב למיניהו ויהיה די בכל אחד לשלשתן צבוק ויש לומר משום דארבה וחרגול הם לזדם שבאין בכלל ופרט וכלל כדפרישית וראויין היו לכתוב זה אלל זה והפסיק בסלעס וכתבו באמצע בין ארבה וחרגול לשום דרשה דלא על חסם הוא שכתבו שלא במקומו וכיון שהוזכר לכתובו באמצע שבביל שום דרשה שוב אינו יכול לכתוב למיניהו לבסוף כי זה לא יתכן שלמיניהו יהיה עומד על ארבה וחרגול להיות להן כלל אחרון בפני עצמם ועל סלעס לא יהא עומד לכלל אלא לדרשה אחרת כמו שאנו דורשים עכשיו למיניהו דסלעס ולפי שיש לארבה וחרגול לכל אחד כלל בפני עצמו ואין שניהם נידונים יחד בזין אחד של כלל פרט וכלל אלא בשנים שכל אחד ואחד נידון לבדו בכלל ופרט נריך לעשות בזין אב משניהם ארבה וחרגול וללמד משניהם בהלך השוה בשניהם ומה שאומר הרי אתה דן בזין אב משלשתן זה לפי שלא פירש עדיין דסלעס קרא יתירא הוא והכי פירושא דצרייתא לפי המסקנא הרי אתה דן בזין אב משלשתן בהלך השוה והואיל וכן הוא לא מלכתינן רק ארבעה סימנין דכי מעיינת ציה שפיר בארבה וחרגול סגי לעשות בזין אב משניהם ואייתר ליה סלעס לרצויי ראשו ארוך והא דמרבינן ראשו ארוך ולא אמרינן דמרבינן ואע"ג דלית ליה חד מהנך ד' סימנין ואין

אלו טרפות פרק שלישי חולין

סו.

עין משפט
נר מצוה

(א) [כתיבת כהן] וזמית ד':
ח: ז"ק סד. (ב) [שם].
(ג) [פסחים ג. ושי"ן].
(ד) ע"ז לט. [ע"ש גם בתוס']
ד"ה אין לו דמיון כפי ר"י
דריש אין לו עין עליו אם
יש לו עשיו או עתד לגדל
לאחר זמן וכו'. (ה) [ויקרא
יא. ו] [שי"ן לעיל כמשה
ע"ז. ו] (ו) [ע"ז שי"ן כמשה].

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וכו' (בבב) הקדוש וכו' כדי להספיק ג' זדדין אלא לרבות כ"ל ומצות מכל זדדין נמחק: (ב) בא"ד ר"ך שיהא זמית לפרט וכו' אם יש ה' זדדין וברובין כמו השלך ר"ך שדמה לזון: (ג) בא"ד נמחקו שיהיו היותר משני וכו': (ד) בא"ד חשבונין שיש זדדין כ"ל ומצות לו נמחק: (ה) בא"ד כמו שפירש ש"י ולפי' כ"ל ומצות שם נמחק:

הגהות מוה"ב

[א] תוס' ד"ה כמשה וכו' מפני שזמק עליהם יין ועליל י"ב לעיל דף סד ע"כ מוס' ד"ה גיטלי צ"ע וכו':

במאי קא מיפלגי תנא דבי רב ויתנא דבי רבי רבא ארין ואיתר ליה חגב למעוטי כרצור ותנא דברייתא קמייתא דמיבעי ליה כולהו לגופייהו: **תנא דבי רב** קרי לברייתא קמייתא שנויה בתורת הכניס דמקרי ספרא דבי רב לפי שהיה שגור צבית המדרש כפי כולם אכל ברייתא דתנא דבי רבי לא היתה שגורה אלא כפי תלמידיו: **תנא דבי רב סבר** למיניהו דכל חד לא משתמע כללא למהויו כלל ופרט וכלל דלתרבי סלעם וחגב ככעין הפרט דניהו קרתי יתירי משום דקסבר דלא דיינינן צמתי כללי אח"כ דמי כללא בתרא לכללא קמא והכא לא דמי לכללא קמא לא קפיד אלא אכרעיס ולמיניהו אי כללא קרינן ליה קפיד דלהו דמי לארצה דלית ליה ארבעה סימנין: **דלאו דמיניה לא** הלכך חד מחציה לא אחי: **כל דדמו ליה** הלכך סלעם אחי מארצה וחרגול כדאמרן ואיתרא ליה לראשו ארין: **תנא דבי ר' ישמעאל כי האי גוגא דאין** ומהכא שמעינן ליה דהא קחזינן דריש לכו: **ארצה וחרגול קאי** וכעין הפרט צעינן: **גל דהו** ואפי' לא דמו ליה אלא צמד סימן דהא שמעינן סלעם דלא צעינן דמי לפרט צבל זדדין מדליתרבי ראשו ארין: **ומר כי אפריה** רשון דתנא דבי רב הוא ניפול דתנא דבי רבי ישמעאל ורשון דתנא דבי ר' ישמעאל הוא ניפול דתנא דבי רב וצין למר וצין למר סלעם אין לו זנב וחרגול יש לו זנב. וחגבים הללו אין טעונין שחיטה שהרי אחר דגים הזכיר הכמוצ' זאת תורת הצהמה כמשמעו והעוף כמשמעו עוף ולא שרץ העוף דהיינו מיינס קטנים וכל נפש החיה הרומשת צמים אלו דגים ולכל נפש השורצת על הארץ אלו חגבים. בהלכות גדולות: **הפורה בן** שט צהן על פני המים: **הקבועין** זו יומר

מכל אדדדיהן אלא לרבות העתיד לגדל אחר זמן לא יקשה כלום דעל כרחק שני זדדין דמנריכין צעיריכין (דף כח.) למ"ד דכללא בתרא דוקא ושלא זדדין שמנריך למאן דאמר כללא קמא דוקא לאו דוקא אחר שנים ושלא דלמאן דאמר כללא קמא דוקא אפי' צה' זדדין ריך לדמות דא"כ תיקשי עלה דההיא דעירובין הא דאמר צמיר פ' שלשה מינין (דף לה:) דכל היכא דאיכא תרי כללי ופרטי מרבינן כל דדמי ליה מחד זד וכל היכא דאיכא תרי פרטי וכללי מרבינן כל דדמי ליה משני זדדין אלא ודאי מסתברא דשני זדדין דעירובין וחד זד דמיר חדא מילתא היא ומיירי צעיריכין כגון שיש לו שני זדדין חשבונין שוין וזד שלישי שאינו חשוב כל כך דכה"ג איכא גבי כלל ופרט דבקר ואלן ויין ושכר צשמעתא דעירובין (דף כח.) וצמיר (דף לה:) מיירי כגון דליכא אלא חד זד חשוב כגון כלל ופרט וכלל דההיא שמעתא ואיכא נמי זד שני שאינו חשוב כל כך וכענין זה אמר צמיר דלא מנריכין אלא חד זד היינו הגד החשוב האחד שאין חשוב כמותן וה"ה אם היו שניהם חשבונין ושוין וזד שלישי שאינו חשוב כמותן הו' שני זדדין החשובין כלל אחד כיון שהן שוין ונריך שיהא כעין הפרט דומה לפרט צאותם שני זדדין החשובין דהי מינייהו מפקת וזהו מה שמנריך צעיריכין דומה לפרט מנ' זדדין אפי' למ"ד כללא בתרא דוקא דהו' להו תרוייהו כלל אחד דמיר כדפירשנו ומה שמנריך שלשה זדדין למ"ד כללא קמא דוקא י"ל שצב לומר דלא סגי ליה צבני זדדין החשובים ושון כמו למ"ד כללא בתרא דוקא אלא גם צב השלישי הגרוע ריך שיהא דומה (י) לכוון וה"ה אם יש ה' זדדין ריך שידמה לכוון והשתא אחי שפיר כי מנריכין נמי טפי משלשה זדדין כענין זין החשובין צין הגרועין הרבה כמו השלישי ריך שיהא דומה לפרט למאן דאמר כללא קמא דוקא ולמאן דאמר כללא בתרא דוקא נמי לא יקשה כלום כשנריך יומר מנריכין ארין ולפי דברי אלה ננריך צבאן יומר משלשה זדדין למ"ד כללא קמא דוקא אפי' אין כולם אלא צ' זדדין אחרים גרועים מהן כי כולם יש להנריך ולמאן דאמר כללא בתרא דוקא לא ננריך אלא זדדין ארין ראשו ארין למאן דלית ליה כללא בתרא דוקא כמו שפי' רש"י א (י) שם ולפי' ננטיך לומר דאין לו זנב ואין ראשו ארין הם זדדים גרועין יותר מאותן שאנו מנריכין צברייתא צה"כ דהוא השוה ולכך לא היינו מנריכין אותם אם היינו מנריכין כללא בתרא דוקא וצבן מתיישב גם מה שאנו מנריכין ראשו ארין מכללם ואין אנו מנריכין אותם שאין לנו ראש ארין אלא כנפיו חופים את רובו כי אריות הם סימנין חשבונין ומה שאנו מנריכין אותם שאין לנו ראש ארין אלא כנפיו חופים את רובו שאלא יחא עוד חסר סימן או סימן אחד דאין ראשו ארין או סימן אחד מה הארבע דמתניתין אכל הכא צראשו ארין משכחמ ליה שאינו חסר אלא סימן דאין ראשו ארין ולפי מה שפירשנו וההו דעירובין ומיר קשיא אמאי אצטריך למימר פ' הגזל בתרא (ב"ק דף ק"א:) דר"א דריש ריבוי ומיעוטי דאפי' דריש כללי ופרטי אחי שפיר וסבר כמ"ד כללא בתרא דוקא וסגי צבד החשוב מן השאר שאין זד אחר חשוב כיוצא בו מה הפרט מפורש גופו ממון אף כל גופו ממון ילאו שטרות אכל דבר המיטלטל לא ריך ולא אימעוט קרקעות כי זהו זד גרוע יותר תדע שהוא זד גרוע יותר דהא כי דריש ליה צריכה ומיעט וריבה אינו ממעט קרקעות אלא שטרות וי"ל דמשום דמוכחא מלתא דשמעתא דפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מה:) וההיא דפרק שלשה מינין דמיר (דף לה.) דר' אליעזר דריש ריבוי ומיעוטי קאמר נמי התם הכי וצ"ע צשמעתא דשן ועין צקדושין (דף נד:) ואו פסח או עור דצבורות (דף לו.) וצבל הש"ס צמקום שאמר מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון אם יהיה זה דוקא למ"ד כללא קמא דוקא או שמה נאמר כי גם למ"ד כללא בתרא דוקא אפי' לא יהיו השני זדדין החשובין שוין לגמרי כיון שקרובין להיות שוין חשבונין כשוין וכחד זד דמו ומה שלא ננריך אלא חד זד זהו כשהשני גרוע הרבה יותר ממנו כי כן נראה יותר כדי שיהא דברי הכל צמה שמנריך בכל הגמ' דבר המיטלטל וגופו ממון כי שני זדדין האלו קרובין להיות שוין וגם יתיישב צבך מה שצריך לומר בהגזל בתרא (ב"ק דף ק"א:) דר' אליעזר דריש ריבוי ומיעוטי ולא ננטיך לתרך צדוקת כמותו מירון שכתבתי: **במאי** קמיפלגי. וא"ת אמאי לא מפרש דליכא צינייהו שאר חגבים שאין ממין אותם הכתובים שיש להם ארבעה סימנים הכתובים צמתני' ואין ראשו ארין דלתנא דבי רב אסירי אע"פ שיש להם ד' סימנים דמתני' דאין בכלל אלא מה שצפרט וי"ל דשמא ליכא שום חגב שיהא בו ה' סימנים שלא יהא ממין אותם הכתובים צמתני' אי"נ רבותא נקט דאפי' צראשו ארין שרי תנא דבי ר' ישמעאל: **צבוק** שמעתא פ' צבוקטרס דחגבים הללו אין טעונין שחיטה שהרי אחר דגים הזכיר הכמוצ' וזאת תורת הצהמה כמשמעו והעוף כמשמעו ולא שרץ העוף דהיינו מיינס קטנים וכל נפש החיה הרומשת צמים אלו דגים ולכל נפש השורצת על הארץ אלו חגבים בהלכות גדולות כן פ' צבוקטרס ולא הוצרך להציא צבוקטרס מה"ג אלא משום דריש ליה מוקף דצממה מקומות צש"ס מוכח דשרו צבל שחיטה צבוק פ' ר' עקיבא (שבת דף ט:) חגב טמא אין מנעינן לקטן דלמא מייט ואכיל ליה אכל חגב טהור אין לחוש וצריש פ' דם שחיטה (כרימות דף כח.) קאמר אוליא דם דגים וחגבים שכולם היתר ומפרש דאין טעונין שחיטה וצפ' אין מעמידין (ע"ז דף נח.) ושם ד"ה לעולם) דאמר רב עובדי כוכבים שהציתו את האור צבאם כל החגבים אסורים ומפרש טעמא דלא ידע הי טמא והי טהור אכל לשחיטה לא חיישינן ועוד התם צבוק פירקא חגבים הצאים מן ההפתק ומן האור מותרים ליקח מן העובד כוכבים וכן הצאין מן הסוללה ולפי חנוני אסורין מפני שמוסף עליהם יין ועליל א' הצאחי צברייתא דמוסתפא דקתני אוכל אדם דגים וחגבים צין חיים וצין מתים ואינו חושש ואע"ג דאוכל לאו דוקא דצחיים איכא משום צל תשקפו כדמוכח צפ' ר' עקיבא צצבת (דף ט:) מ"מ נקט אוכל למימר דליכא איסור אכר מן החי דלא צבי שחיטה. [וע"ש תוס' ע"ז לח. ד"ה לעולם]:

ערה א מיי פ"א מהל' מאכלות אסורות הל' כד קמג עשין סב טו"ש ע"ד פ"י פ"ב סעף ב: **לעזי רש"י** טונינ"א. טונה. **שיטה מקובצת** א] שלשה צדדים (מכל עדיהם) אלא לרבות: ב] כשנצריך יותר משני צדדין במקום שהיו הצדדין שוין ולפי דברי אלה נצריך כאן יותר משלשה צדדין למאן דאמר כללא קמא דוקא אפי' אין כאן אלא שני צדדין חשבונין ושוין ויש צדדין אחרים גרועים מהם: ג] כמו שפי' גם רש"י ולפי זה: **רבינו גרשום** מהיכא תיתי ארבה וחרגול כתיב. ובעינן דיהא שוה לארבה וחרגול מה ארבה וחרגול ויש להן ד' סימנין אף כל (ונריכ) [ולא נריכ] אלא שיש בו ארבעה סימנין: ומ"ש התם סלעם זה רשון כו תנא קמא דר' ישמעאל מר כי אתריה כו. כלומר באתריה דמר קרו הכי ובאתריה דמר קרו הכי: [כתוב בגייון] פירוש גבחת גבחות בשדרה שלו כעין גמל. ארבה אין לו גבחת ולא זנב. סלעם יש לו גבחת ויש לו זנב. ארבה זה גובי אין לו גבחת. סלעם זה רשון יש לו גבחת. חרגול זה נפיל יש לו גבחת ויש לו זנב. חגב זה גיין. ד' פמיים למיניהו להביא צבורת (ברורי) [כרימים] ויוחנה ירושלמית וערוביה והרוביית. ואלו הן ד' סימנין. ד' רגלים וד' כנפיים וקסוליים וכנפיו חופות רוב עובי ורוב אורכו [אחרת]. כללא קמא אשר לוא כרעים כללא בתרא למיניהו להביא את שיש לו ד' סימנין:

מן הספירין אלא זדים אכל כל הספירין זדדין כענין הפרט כי צבל הצדדין צין החשובין צין הגרועין הרבה כמו השלישי ריך שיהא דומה לפרט למאן דאמר כללא קמא דוקא ולמאן דאמר כללא בתרא דוקא נמי לא יקשה כלום כשנריך יומר מנריכין ארין ולפי דברי אלה ננריך צבאן יומר משלשה זדדין למ"ד כללא קמא דוקא אפי' אין כולם אלא צ' זדדין אחרים גרועים מהן כי כולם יש להנריך ולמאן דאמר כללא בתרא דוקא לא ננריך אלא זדדין ארין ראשו ארין למאן דלית ליה כללא בתרא דוקא כמו שפי' רש"י א (י) שם ולפי' ננטיך לומר דאין לו זנב ואין ראשו ארין הם זדדים גרועין יותר מאותן שאנו מנריכין צברייתא צה"כ דהוא השוה ולכך לא היינו מנריכין אותם אם היינו מנריכין כללא בתרא דוקא וצבן מתיישב גם מה שאנו מנריכין ראשו ארין מכללם ואין אנו מנריכין אותם שאין לנו ראש ארין אלא כנפיו חופים את רובו כי אריות הם סימנין חשבונין ומה שאנו מנריכין אותם שאין לנו ראש ארין אלא כנפיו חופים את רובו שאלא יחא עוד חסר סימן או סימן אחד דאין ראשו ארין או סימן אחד מה הארבע דמתניתין אכל הכא צראשו ארין משכחמ ליה שאינו חסר אלא סימן דאין ראשו ארין ולפי מה שפירשנו וההו דעירובין ומיר קשיא אמאי אצטריך למימר פ' הגזל בתרא (ב"ק דף ק"א:) דר"א דריש ריבוי ומיעוטי דאפי' דריש כללי ופרטי אחי שפיר וסבר כמ"ד כללא בתרא דוקא וסגי צבד החשוב מן השאר שאין זד אחר חשוב כיוצא בו מה הפרט מפורש גופו ממון אף כל גופו ממון ילאו שטרות אכל דבר המיטלטל לא ריך ולא אימעוט קרקעות כי זהו זד גרוע יותר תדע שהוא זד גרוע יותר דהא כי דריש ליה צריכה ומיעט וריבה אינו ממעט קרקעות אלא שטרות וי"ל דמשום דמוכחא מלתא דשמעתא דפ' נגמר הדין (סנהדרין דף מה:) וההיא דפרק שלשה מינין דמיר (דף לה.) דר' אליעזר דריש ריבוי ומיעוטי קאמר נמי התם הכי וצ"ע צשמעתא דשן ועין צקדושין (דף נד:) ואו פסח או עור דצבורות (דף לו.) וצבל הש"ס צמקום שאמר מה הפרט מפורש דבר המיטלטל וגופו ממון אם יהיה זה דוקא למ"ד כללא קמא דוקא או שמה נאמר כי גם למ"ד כללא בתרא דוקא אפי' לא יהיו השני זדדין החשובין שוין לגמרי כיון שקרובין להיות שוין חשבונין כשוין וכחד זד דמו ומה שלא ננריך אלא חד זד זהו כשהשני גרוע הרבה יותר ממנו כי כן נראה יותר כדי שיהא דברי הכל צמה שמנריך בכל הגמ' דבר המיטלטל וגופו ממון כי שני זדדין האלו קרובין להיות שוין וגם יתיישב צבך מה שצריך לומר בהגזל בתרא (ב"ק דף ק"א:) דר' אליעזר דריש ריבוי ומיעוטי ולא ננטיך לתרך צדוקת כמותו מירון שכתבתי: **במאי** קמיפלגי. וא"ת אמאי לא מפרש דליכא צינייהו שאר חגבים שאין ממין אותם הכתובים שיש להם ארבעה סימנים הכתובים צמתני' ואין ראשו ארין דלתנא דבי רב אסירי אע"פ שיש להם ד' סימנים דמתני' דאין בכלל אלא מה שצפרט וי"ל דשמא ליכא שום חגב שיהא בו ה' סימנים שלא יהא ממין אותם הכתובים צמתני' אי"נ רבותא נקט דאפי' צראשו ארין שרי תנא דבי ר' ישמעאל: **צבוק** שמעתא פ' צבוקטרס דחגבים הללו אין טעונין שחיטה שהרי אחר דגים הזכיר הכמוצ' וזאת תורת הצהמה כמשמעו והעוף כמשמעו ולא שרץ העוף דהיינו מיינס קטנים וכל נפש החיה הרומשת צמים אלו דגים ולכל נפש השורצת על הארץ אלו חגבים בהלכות גדולות כן פ' צבוקטרס ולא הוצרך להציא צבוקטרס מה"ג אלא משום דריש ליה מוקף דצממה מקומות צש"ס מוכח דשרו צבל שחיטה צבוק פ' ר' עקיבא (שבת דף ט:) חגב טמא אין מנעינן לקטן דלמא מייט ואכיל ליה אכל חגב טהור אין לחוש וצריש פ' דם שחיטה (כרימות דף כח.) קאמר אוליא דם דגים וחגבים שכולם היתר ומפרש דאין טעונין שחיטה וצפ' אין מעמידין (ע"ז דף נח.) ושם ד"ה לעולם) דאמר רב עובדי כוכבים שהציתו את האור צבאם כל החגבים אסורים ומפרש טעמא דלא ידע הי טמא והי טהור אכל לשחיטה לא חיישינן ועוד התם צבוק פירקא חגבים הצאים מן ההפתק ומן האור מותרים ליקח מן העובד כוכבים וכן הצאין מן הסוללה ולפי חנוני אסורין מפני שמוסף עליהם יין ועליל א' הצאחי צברייתא דמוסתפא דקתני אוכל אדם דגים וחגבים צין חיים וצין מתים ואינו חושש ואע"ג דאוכל לאו דוקא דצחיים איכא משום צל תשקפו כדמוכח צפ' ר' עקיבא צצבת (דף ט:) מ"מ נקט אוכל למימר דליכא איסור אכר מן החי דלא צבי שחיטה. [וע"ש תוס' ע"ז לח. ד"ה לעולם]: